

SOCIÁLNÍ SÍTĚ A SVOBODA SLOVA

Autoři práce: ██████████

UČO: ██████████

Typ studia: Prezenční

Ročník: Druhý

Počet znaků: 11 162

Brno

25.1.2021

Od založení první globální sociální sítě uběhlo už více jak 15 let, velké množství lidí, včetně mě, doufalo, že to bude skvělý nástroj pro udržování a navazování sociálních vazeb, šíření názorů a získávání informací. Myslím si, že Mark Zuckerberg nepředpokládal, že se z platformy, která nejdříve sloužila pro hodnocení spolužaček na Harvardu, se stane nejpopulárnější sociální síť na světě. Podle oficiálních dat, které uvolnila společnost Facebook v roce 2018, využívá tuto platformu více jak 5 milionů Čechů.¹ Podle magazínu *CzechCrunch* využívá Facebook přes 70 % lidí s připojením na internet.² A tím pádem se stává nepoužívanější komunikační sítí v českém prostředí.

S tak tak velkou uživatelskou základnou se začalo debatovat o tom, zda chápat sociální sítě stále jako soukromé firmy, jež nabízí svůj produkt, který když chceme používat, musíme souhlasit s jejich pravidly a platformy nenesou žádnou zodpovědnost za sdílený obsah. Nebo už sami sebe přerostli a musíme je chápat jako součást veřejného prostoru, kde můžeme sdílet názory, které nejsou v rozporu se zákonem dané země. Osobně se přikláním spíše k té druhé variantě. Podle mého názoru by nemělo existovat pár internetových gigantů, kteří rozhodují o tom, co může a co nemůže být publikováno na jejich platformách.

Důležitost sociálních sítí v dnešní informační společnosti nelze podceňovat. Například průzkum STEN/Mark pro agenturu AMI digital, zjistil, že 78 % dotazovaných používá sociální sítě jako zdroj informací.³ A například ve výzkumu od amerického Pew Research Center se ukázalo, že 18 % respondentů užívá sociální sítě jako svůj primární zdroj informací.⁴ U věkové skupiny 18 až 29 let je to neuvěřitelných 48 % dotazovaných.⁵ Proto může být omezení toku informací na sociálních sítích velký problém, protože velká část uživatelů chápe sociální sítě jako veřejná prostranství.

Už dlouho se nejen na půdě Evropského parlamentu baví o novém zákoně, který by se věnoval sociálním sítím. V současné době se uplatňuje sekce 230 amerického [Communication Decency Act](#) z roku 1996. Tento zákon je uplatňován v rámci všech zemí, ve kterých platforma nabízí

¹ HOLZMAN, Ondřej. Facebook po světě používá každý měsíc 2,5 miliardy lidí. V Česku už je to více než polovina populace. *CzechCrunch* [online]. 4.2.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.czechcrunch.cz/2020/02/facebook-po-svete-pouziva-kazdy-mesic-25-miliardy-lidi-v-cesku-uz-je-to-vice-nej-polovina-populace/>

² Tamtéž

³ CRHA, Vladan a Kateřina MARŠOVÁ. AMI Digital Index 2019. *Amidigital.cz* [online]. 2019 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: https://index.amidigital.cz/wp-content/uploads/2019/06/AMI_Digital_Index_2019_Summary.pdf

⁴ MITCHELL, Amy, Mark JURKOWITZ, J. Baxter OLIPHANT a Elisa SHEARER. Americans Who Mainly Get Their News on Social Media Are Less Engaged, Less Knowledgeable. *Journalism.org* [online]. 30.7.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.journalism.org/2020/07/30/americans-who-mainly-get-their-news-on-social-media-are-less-engaged-less-knowledgeable/>

⁵ Tamtéž

svoje služby. Takže když Facebook působí v Česku, tak se zodpovídá americkému zákonu. Ale existují i výjimky jako třeba Německo, Francie, kteří mají vlastní regulace na sociální sítě, jež bývají často kritizovány. A to ze dvou hlavních důvodů. Tím prvním je, že sociální sítě začaly preventivně mazat i relativně nezávadné příspěvky, kvůli kterým by mohly dostat vysoké finanční pokuty. Za druhé, platformy nestíhaly mazat závadný obsah ve stanovené lhůtě.

Tento zákon z roku 1996 už není dostačující, protože ze sociálních sítí odjímá veškeré povinnosti. Například se v ní píše, že sociální sítě nejsou vydavatelé, ale platformy, tudíž nenesou žádnou zodpovědnost za obsah, který uživatelé sdílí. Kromě několika výjimek jako je dětská pornografie, propagace nenávistné ideologie apod. Druhá zásadní věc je, že sociální sítě nenesou zodpovědnost za mazání obsahu. V současné době jsou na sociální sítě vyvíjeny tlaky, aby více mazaly, regulovaly debatu a nesly zodpovědnost za obsah, ale zároveň zachovaly svobodu slova.

Jak to tedy řešit? Je zřejmé, že sociálním sítím se do výrazné změny nechce, zvláště proto, že by je to stálo velký obnos financí. Takže nezbyvá než se pokusit o určitou formu regulace. Existuje několik návrhů, jakou by se sociální sítě mohly regulovat.

Tou první variantou je považovat sociální sítě za vydavatele, což by v důsledku znamenalo, že tyto platformy by byly zodpovědné za všechny příspěvky, které jsou uživatelem zveřejněny. Panují zde obavy, že tato regulace by mohla vést ještě k většímu mazání příspěvků, protože sociální sítě by se obávaly možných sankcí.

Druhou variantou je regulace pomocí soutěžního práva. Tady existují dvě různé možnosti, buď se sociální sítě rozdělí na několik malých platform a tím se zvýší konkurence schopnost a diverzita, což by však mělo za následek, že na jedné platformě nebudou všichni. A to je zrovna jeden z důvodů, proč mám stále účet na Facebooku – jsou tam všichni. Druhou možností je regulovat platformy jako tzv. „*Public Utilities*“, což znamená, že společnost v dominantním postavení nemůže svoji dominantní postavení zneužívat. Pokud by toto postavení zneužívala hrozily by jí sankce.

Tou poslední variantou je přímá regulace, která by měla stanovit pravidla pro moderaci obsahu a zamezila tak platformám určovat si co bude mazat. Což však také může vést k omezení svobody slova. V současné době leží v Evropském parlamentu dva návrhy [Akt o digitálních službách](#) (DSA) a [Akt o digitálních trzích](#) (DMA). A také nemůžeme zapomenout na [Návrh o prevenci šíření teroristického obsahu online](#) nebo [Aktovní plán pro demokracii](#), které se věnují

nejen regulaci sociálních sítí, ale například i kategorizaci dezinformací. Problémem zůstává, jak a kdo určí, co je a co není dezinformace, protože přesná specifikace v dokumentech chybí.

Určitě nesouhlasím s názorem, že by internet potažmo sociální sítě, měly být prostorem, kde je možné psát cokoli, bez toho, aniž by za to byl dotyčný zodpovědný. Stále existuje relativně mnoho lidí, kteří žijí v představě, že se jim nemůže nic stát, jestliže v komentářích na Facebooku budou někomu anonymně vyhrožovat nebo budou psát nenávistné komentáře. Naštěstí již existují případy, kdy byli tito agresori vystopováni a byl s nimi zahájen úkon v trestním řízení.⁶ Ale zatím to jsou pouze jednotky případů. Většinou to končí podmínkou, pokutou případně veřejně prospěšnými pracemi.

Na druhou stranu si nemyslím, že lidé, kteří šíří teorie o tom, že je Země placatá, by měli být omezováni v šíření této zprávy. Někdo by mi mohl oponovat, že když zamezím šíření těchto konspiračních teorií, tak se na ně časem zapomene nebo se nebudou tak rychle šířit. Což podle mého názoru není pravda, a to z několika důvodů. Osobně zastávám názor, že většinová populace ví, že Země je kulatá, a proto na něj nebude reagovat vůbec, nebo mu napíše, že to není pravda. Pokud však danému člověku zablokujeme přístup k účtu nebo mu ten příspěvek smažeme, utvrdíme dotyčného v jeho přesvědčení (světonázoru). Nejúčinnější způsobem, jak zamezit šíření takovýchto teorií je zvýšení kritického myšlení, což nespočívá pouze v tom, že jsem schopný si o daném problému najít další informace. Ale že o dané informace dokážu kriticky uvažovat. Větší problém spatřuji v šíření konspiračních teorií týkající se očkování, což by mohlo mít za následek vážně zdravotní komplikace nejen těchto antivaxerů, ale i jejich známých nebo dalších lidí. Zde by se dalo uvažovat o šíření poplašné zprávy, kde hrozí odnětí svobody až na dvě léta.

Mazání účtů a příspěvků, které nejsou v rozporu se zákonem dané země je podle mě cesta špatným směrem, která vede ještě k větší polarizaci společnosti, jež je už tak dosti vysoká. Když někomu zamezíme publikovat na sociálních sítích získává statut mučitele či disidenta (v očích lidí, kteří s ním souhlasí), někoho, kdo říká věci, které jsou v mainstreamových médiích tabu. A jak víme, zakázané ovoce chutná nejlépe.

Ač nejsem příznivcem Donalda Trumpa, ani jeho politiky či stylu jeho komunikace, musím říct, že se zablokováním jeho sociálních účtů nesouhlasím. Celá západní demokracie stojí na

⁶ LIGAS, Aleš. Soud zprostil obžaloby muže v kauze komentářů o teplických školácích. Nebyl si jistý, že facebookový profil je jeho. *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 29.4.2019 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2800733-soud-zprostil-obzaloby-muze-ktery-mel-psat-nenavistne-komentare-pod-fotku-teplicky>

několika pilířích, jedním z nich je i svoboda slova, která by neměla být takto drakonicky omezována. Je však potřeba rozlišovat mezi různými druhy blokace. Například Twitter zablokoval prezidentův účet nejdříve na dvanáct hodin. Což byl podle mého názoru správný krok a Twitter k tomu měl pádné důvody. Trump ve svém vystoupení a následně ve svých příspěvcích otevřeně vyzýval protestanty k pochodu na Kapitol. A jeho snaha uklidnit příznivce měla spíše opačný efekt. „*Jakkoliv benevolentní je americké pojetí svobody slova, nejedná se o absolutní svobodu. V praxi amerických soudů je jedním ze standardů posuzování legitimacy potlačení určitého projevu úvaha, jestli daný projev může vyústit v bezprostřední násilí (s důrazem na slovo bezprostřední).*“⁷ Z těchto závěrů a důkazů můžeme usoudit, že dočasná blokace byla naprosto legitimní.

Twitter dal Trumpovi podmínku, že pokud chce dále na sociální platformě působit, musí některé ze svých tweetů smazat, což se také stalo. Nicméně po dalších dvou příspěvcích, byl jeho účet natrvalo zablokovan. Twitter to vysvětlil tím, že se obával dalšího nebezpečí v podněcování k násilnostem. To podle mého názoru už nebylo bezprostřední vyzívání k násilnostem, a proto neměla společnost Twitter důvod zablokovat Trumpův účet. Ještě je potřeba dodat, že už od 3. listopadu se sociální síť, s ikonickým modrým ptáčkem ve znaku, rozhodla označovat některé Trumpovi tweety, jako nepravdivé, zavádějící či smyšlené.⁸

Podle mého názoru je označování nepravdivých (zavádějících) příspěvků jednou z cest, jak bojovat proti dezinformacím. Jak jsem psal výše, mazání známých osobností či politiků ze sociálních sítí, daný problém nevyřeší, spíše na něj přitáhne větší pozornost, protože to jen umocní dojem spiknutí proti dané osobě a tím nahrává jeho podporovatelům. Ale ani tento způsob označování příspěvků není dokonalý a nevyřeší všechny problémy. Jak jsem psal výše, společnost po celém světě je silně polarizovaná. To dokazují i poslední prezidentské volby v USA, kde náskok Joa Bidena nebyl až tak výrazný. Problém tkví v tom, že značná část společnosti nevěří mainstreamovým médiím, které ověřují pravdivost příspěvků, takže pro tuto část nejsou tyto upozornění validní a nevěnují jim pozornost.

Sociální síť kontrolují obsah arbitrárně a diskriminačně, neboť podmínky, na které uživatelé přistupují, nepředstavují určitý seznam pravidel, která jsou exaktně definována. Takže uživatel v podstatě neví, co je dovoleno a co dovoleno není. Navíc se ještě tyto pravidla často mění, na

⁷ SCHNEIDER, Matěj. Twitter zakázal Trumpa. Jednou chvályhodně, jednou kontraproduktivně. *Wave.rozhlas.cz* [online]. 12.1.2021 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/twitter-zakazal-trumpa-jednou-chvalyhodne-jednou-kontraproduktivne-8402570>

⁸ CONGER, Kate. Twitter Has Labeled 38% of Trump's Tweets Since Tuesday. *Nytimes.com* [online]. 5.11.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/11/05/technology/donald-trump-twitter.html>

základě politických preferencí, rozhodnutí soudů apod. Nesmíme ani zapomenout na to, že nová pravidla jsou retroaktivní, takže uživatel může být postihován i za to, že něco napsal před rokem, kdy to ještě nebylo zakázané.

Moderaci obsahu má na svědomí zejména umělá inteligence, případně špatně vzdělaní a nekompetentní zaměstnanci ze třetích zemí. Což způsobuje relativně vysokou chybovost. Ač je vývoj umělé inteligence velmi rychlý, je stále velmi chybný, jelikož nedokáže rozpoznat různé kulturní kontexty, humor či nadsázku. Složení uživatelů na sociálních sítích je silně heterogenní a nelze na ni aplikovat stejné měřítko ve všech těchto ohledech.

V Česku existuje projekt, který se zapojil do sítě nezávislých factcheckových partnerů, který bude pro společnost Facebook ověřovat pravdivost vybraného obsahu.⁹ A tím je platforma Demagog.cz, která se dříve primárně zaměřovala na ověřování pravdivosti tvrzení politiků. Zatím jsem však narazil pouze na pár příspěvků obsahující upozornění od Demagog.cz.

Myslím si, že ve společnosti panuje všeobecná shoda na tom, že je potřeba nějakým způsobem sociální sítě regulovat. Je velmi důležité přijít s řešením, které bude více chránit uživatele a dá mu do rukou možnosti, jak se bránit proti neoprávněnému mazání příspěvků či celých účtů. A to minimálně tím, že proti rozhodnutí se půjde odvolat, případně bude možné napadnout rozhodnutí sociální sítě u soudu.

⁹ SNÍŽEK, David. Ověřovat pravdivost obsahu bude pro Facebook i český Demagog.cz Sdílet Sdílejte na Facebooku Sdílejte na Twitteru. *Lupa.cz* [online]. 26.5.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/overovat-pravdivost-obsahu-bude-pro-facebook-i-cesky-demagog-cz/>

1. CONGER, Kate. Twitter Has Labeled 38% of Trump's Tweets Since Tuesday. *Nytimes.com* [online]. 5.11.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/11/05/technology/donald-trump-twitter.html>
2. CRHA, Vladan a Kateřina MARŠOVÁ. AMI Digital Index 2019. *Amidigital.cz* [online]. 2019 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: https://index.amidigital.cz/wp-content/uploads/2019/06/AMI_Digital_Index_2019_Summary.pdf
3. HOLZMAN, Ondřej. Facebook po světě používá každý měsíc 2,5 miliardy lidí. V Česku už je to více než polovina populace. *CzechCrunch* [online]. 4.2.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.czechcrunch.cz/2020/02/facebook-po-svete-pouziva-kazdy-mesic-25-miliardy-lidi-v-cesku-uz-je-to-vice-nez-polovina-populace/>
4. LIGAS, Aleš. Soud zprostil obžaloby muže v kauze komentářů o teplických školácích. Nebyl si jistý, že facebookový profil je jeho. *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 29.4.2019 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2800733-soud-zprostil-obzaloby-muze-ktery-mel-psat-nenavistne-komentare-pod-fotku-teplickych>
5. MITCHELL, Amy, Mark JURKOWITZ, J. Baxter OLIPHANT a Elisa SHEARER. Americans Who Mainly Get Their News on Social Media Are Less Engaged, Less Knowledgeable. *Journalism.org* [online]. 30.7.2020 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.journalism.org/2020/07/30/americans-who-mainly-get-their-news-on-social-media-are-less-engaged-less-knowledgeable/>
6. SCHNEIDER, Matěj. Twitter zakázal Trumpa. Jednou chvályhodně, jednou kontraproduktivně. *Wave.rozhlas.cz* [online]. 12.1.2021 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/twitter-zakazal-trumpa-jednou-chvalyhodne-jednou-kontraproduktivne-8402570>
7. SNÍŽEK, David. Ověřovat pravdivost obsahu bude pro Facebook i český Demagog.cz Sdílet Sdílejte na Facebooku Sdílejte na Twitteru. *Lupa.cz* [online]. 26.5.2020 [cit.

2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/overovat-pravdivost-obsahu-bude-pro-facebook-i-cesky-demagog-cz/>